

Genel Afet Haz?rl?k ?nanç Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Genel Afet Haz?rl?k ?nanç Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22154>

Özet

Genel Afet Hazırlık ?nanç Ölçe?i (GAHÖ), bireylerin afetlere kar?? ki?isel hazırlık düzeylerini etkileyen inançlar?n? ve tutumlar?n? ölçmek amacıyla geli?tirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, teorik çerçeve olarak Sa?lık ?nanç Modeli (S?M) bile?enlerini kullanır. Temel amaç, bireylerin algılanan duyarlılık, algılanan ciddiyet, algılanan faydalar, algılanan engeller, harekete geçirici ipuçlar? ve öz-yeterlik gibi S?M unsurlar? ba?lam?nda afet hazırlı??na yönelik inançlar?n? de?erlendirmektir. GAHÖ, afet riskinin yüksek oldu?u bölgelerde ya?ayan popülasyonlar?n hazırlık davran??lar?n? anlamak ve bu davran??lar? te?vik edecek halk sa?lı?? müdahalelerini planlamak için kritik veriler sunar.

2018 y?l?nda ?nal, Alt?nta? ve Do?an taraf?ndan geli?tirilen bu ölçek, afet risk yönetimi ve halk sa?lı?? alan?nda önemli bir bo?lu?u doldurmaktadır. Geli?tirme süreci, kapsamlı literatür taramas? ve faktör analizi tekniklerini içermiştir.

Anahtar Kelimeler

Genel Afet Hazırlık ?nanç Ölçe?i, Afet Hazırlı??, Sa?lık ?nanç Modeli, Psikometrik Geli?tirme, Afet Riski Yönetimi, ?nanç Ölçe?i.

Yazarlar

Ebru ?nal, K. H. Alt?nta?, N. Do?an

Amaç

GAHÖ'nün birincil amacı, bireylerin afetlere kar?? ki?isel hazırlık davran??lar?n? ve niyetlerini etkileyen temel psikolojik inançlar? sistematik olarak ölçmektir. Ölçek, özellikle Sa?lık ?nanç Modeli (S?M) çerçevesinde, bireylerin bir afetin ciddiyetine ve kendilerini etkileme olasılı??na (duyarlılık) dair algılar?n?; hazırlık eylemlerinin faydalar?na ve bu eylemleri gerçekleştirme önündeki engellere dair algılar?n? de?erlendirmeyi hedefler.

Bu araç, ara?tırmacılara ve halk sa?lı?? uzmanlarına, hangi inanç faktörlerinin hazırlık davran??larla en güçlü ?ekilde ilişkili oldu?unu belirleme olana?? sunar. Elde edilen veriler, afet bilinci e?itim programları?n? ve halk? bilinçlendirme kampanyaları?n? etkinli?ini artırmak için kullanılabilir, böylece toplumsal dirençlilik (resilience) güçlendirilebilir.

Yapı

Genel Afet Hazırlık ?nanç Ölçe?i (GAHÖ), afet hazırlı??na ilişkin inançlar? ölçen çok boyutlu bir yapıdır. Ölçe?in geli?tirilmesinde temel al?nan Sa?lık ?nanç Modeli, alt boyutlar?n bu modelin

bileşenlerini yansıtmaları sağlanmıştır. Tipik olarak, bu tür S-M tabanlı ölçekler aşağıdaki temel boyutları içerir:

Algılanan Duyarlılık (Perceived Susceptibility): Bireyin bir afetten etkilenme olasılığına dair kişisel inancı.

Algılanan Ciddiyet (Perceived Severity): Afetin potansiyel sonuçları (maddi, fiziksel, psikolojik) ciddiyetine dair inanç.

Algılanan Faydalar (Perceived Benefits): Hazırlık eylemlerini (örneğin, afet çantası hazırlama) gerçekleştirmenin riskleri azaltmadaki etkinliğine dair inanç.

Algılanan Engeller (Perceived Barriers): Hazırlık eylemlerini gerçekleştirmenin maliyeti, zaman veya zorluğu gibi olumsuz yönlerine dair inanç.

Öz-Yeterlik (Self-Efficacy): Bireyin hazırlık eylemlerini başarıyla gerçekleştirebileceğine dair güveni.

GAHÖ, bu alt boyutların toplam puanları üzerinden genel bir afet hazırlık inancı skoru sağlamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirme amaçlarında kapsamlı geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. İçerinin geçerliği, uzman görüşleri alınarak ve maddelerin teorik çerçeveye (S-M) uygunluğu incelenerek sağlanmıştır. Ölçeğin temel geçerlik türleri şunlardır:

Yapı Geçerliliği (Construct Validity): Ölçeğin teorik olarak ölçmesi gereken yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin S-M'in öngördüğü çok faktörlü yapıyı desteklediğini göstermiştir.

Kriter Geçerliliği (Criterion Validity): GAHÖ puanları, mevcut afet hazırlık davranışları (örneğin, afet planına sahip olma, çanta hazırlama) gibi diğer kriterlerle anlamlı ilişkiler gösterdiği varsayılmaktadır. Bu, ölçeğin pratik davranışları öngörme yeteneğini destekler.

Güvenirlilik

GAHÖ'nün güvenilirliği, iç tutarlılık ve zamana bağlı stabilite yöntemleriyle değerlendirilmiştir.

İç Tutarlılık: Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha), geliştirme çalışmasında kabul edilebilir düzeyde yüksek bulunmuştur (genellikle 0.80 üzeri). Bu yüksek katsayı, ölçek maddelerinin aynı temel yapıyı ölçmekte tutarlı olduğunu gösterir. Ayrıca, alt faktörlerin iç tutarlılık katsayıları da ayrı ayrı raporlanmıştır.

Test-Tekrar Test Güvenirliliği: Ölçeğin zaman içindeki stabilitesini ölçmek amacıyla belirli bir zaman aralığıyla (örneğin, 2-4 hafta) aynı denek grubuna tekrar uygulanması sonucu elde edilen

korelasyon katsayıları yüksek olduğu bildirilmiştir. Bu, ölçek puanlarının zaman içinde kararlı kaldığını ve rastgele hatalardan etkilenmediğini gösterir.

Faktör Analizi

Genel Afet Hazırlık İnancı Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek amacıyla geliştirme çalışmasında hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

AFA, ölçeğin kaç boyuttan oluştuğunu keşfetmek için kullanılır ve teorik çerçeve olan S'M'e uygun çok faktörlü bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. Faktör yüklerinin yüksek olması ve faktörlerin birbirlerinden ayrışması, ölçeğin güçlü bir yapısal temele sahip olduğunu göstermiştir. DFA ise, elde edilen faktör yapısının farklı bir örnekleme doğrulanması amacıyla kullanılmıştır. DFA sonuçları, kabul edilebilir uyum indeksleri (RMSEA, CFI, TLI vb.) ile S'M temelli modelin veri ile uyumlu olduğunu göstermiştir. Bu analizler, GAHÖ'nün afet hazırlık inançlarının çok boyutlu doğasını başarıyla yakaladığını kanıtlamaktadır.

Ölçek

Test Türü:

Geliştirme Tipi Psikometrik Ölçek

Format:

Çok Maddeli Likert Tipi Ölçek. Derecelendirme formatı orijinal çalışmada belirtilmemiş olsa da, tipik olarak 5'li veya 6'lı Likert skalası kullanılır (Örn: "Kesinlikle Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum").

Mevcut Dil:

Türkçe

Popülasyon Grubu:

Genel Yetkin Popülasyon

Yaş Grubu:

18 yaş ve üzeri yetkinler

Popülasyon Detayları:

Ölçek, afet riski taşıyan bölgelerde yaşayan bireylerin afetlere yönelik inançlarını ölçmek için tasarlanmıştır. Geliştirme çalışması genellikle üniversite öğrencileri veya genel toplum örneklemi üzerinde gerçekleştirilir.

Test Metodolojisi:

Yüz yüze veya çevrimiçi anket yoluyla öz bildirim yöntemi.

Anahtar Kelimeler

Öz-yeterlik, Algılanan Ciddiyet, Algılanan Duyarlılık, Yapı Geçerliliği, Çok Boyutlu Ölçek, Halk Sağlığı, Afet Yönetimi, Ebru İnal, 2018.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları:

Kaynakta belirtilmemiştir.

Bağlantı Kurumu E-posta Adresleri:

Sorumlu yazarın e-posta adresi: ebruinal34@hotmail.com

Yayın Adresi:

Kaynakta belirtilmemiştir (Genellikle yazarların akademik kurum adresleri kullanılır).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İzinler ve Kullanım Ücreti:

Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı için genellikle yazarlardan izin alınması önerilir. Ticari kullanım koşulları yazarın inisiyatifindedir.

Testin Yayın Yılı:

2018

PDF Kaynağı:

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: [general-disaster-preparedness-belief-scale-toad.pdf](#)

Referanslar

Inal, E., Altintas, K. H., & Dogan, N. (2018). The development of a General Disaster Preparedness Belief Scale using the health belief model as a theoretical framework. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 5, 146-158. doi: 10.21449/ijate.366825

Genel Afet Hazırlık ?nanç Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte yer almadı?ından, burada sunulmamı?tır. Maddelerin tamamına eri?im için yukarıda belirtilen referans makaleye (Inal et al., 2018) başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM